

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 fr.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy hóra 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

„KELET“

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

Kolozsvár, dec. 6. 1871.

(L—t.) Fájdalom, a kolozsmegyei bizottmányi tagok megválasztása is e lapok hasábjain ismételve kifejezett felfogásunknak szolgáltatott igazat a nemzetiségi kérdésben.

Egy pár dobokamegyei ugyan avallt felfogásunk helyes voltát megcáfolt, hogy a viszonyokkal való ismeretlenséget lobbant szemünkre; holott, ha a szerkesztő úr szíveségéből kezünkhez juttatott tudósításokat, melyek a másik részről eredtek, összevetjük a „Kelet“-ben megjelent tudósításokkal és u. n. száfolattal: e vádat határozottan vissza kell utasítanunk. A nélkül, hogy mindazt, mit ez ellentétes adatok tartalmaznak, mind készpénzzel kellene elfogadnunk, s a nélkül, hogy saját fajunk ellen való hadviselés, bár alaptalan, vádját magunkra vennők: maga az eredmény, mely a megválasztott tagok néysorában előttünk fekszik, eléggé kiáltó tény, hogy valamint Fogarashan vagy Dobokában, ugy Hunyadban vagy Szolnokban s nem különben Kolozsban is a nemzetiségek óhajtható egyetértése a bizottmányi tagok választásában nem, vagy nem egészben éretett el.

Ha az ily kérdések fölötti polemizálásban egyáltalán kedvünk telnék: nem egy pikáns adatot sorolhatnánk föl, mely a nevezett választások menetét jobbról is, balról is sajátos színben tüntetné föl és különösen a dobokamegyei eseményekre vonatkozó, kezünk közt levő tudósítás legalább is sokban szolgáltatna nekünk igazat; mi azonban sem recriminálni nem

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

akarunk, sem az igazat nem kívánjuk erőszakkal is a mi részünkre s így a nélkül, hogy az indokokat vagy rejtett rugókat vizsgálgatnók; a nélkül, hogy azt keresnők: ki a hibás? — csak azt constatáljuk a kolozsmegyei most lefolyt választások alkalmából ismétlen, hogy a kétségbevonhatlan tények tanúsága szerint a nemzetiségek az erdélyrészi legtöbb megyében, a most folyó választásokban nem a békés kiegyezés, hanem többé-kevésbé éles küzdelem árán vívták ki a választási eredményeket.

S mindjárt legelső e tárgyú fölhalálásunk épen e sajnálatos tényt róvta meg, mint olyant, melynek nem így kellene lennie.

Abban körülbelől mindnyájan egyetértünk, hogy nekünk, kik itt e földön együvé kerültünk: jól, rosszul együtt kell élnünk. S hogy ez együttlét üdvösebb, boldogabb és előnyösebb, ha jó egyetértésben foly: azt mindenki látja, tudja, sőt vallja is, csakis a gyakorlati kivétel módjában támadnak az épen nem csekély nehézségek.

Nem tagadjuk, hogy e nehézségeket kicsinyleni nem lehet, ha elfogulatlanul mérlegeljük a multakat, miveltségi viszonyokat, a lélektani helyzetet és az emberi gyarlóságokat. Sok jóakarát és értelem, nem csekély számítás és még több önmegtagadás az, mit minden részről tapasztalunk és tanúsítunk kell, ha az óhajtott sikert elérve akarjuk látni. De a pusztá politikai számítás is bőv mértékben egyengetheti ennek útját, mert bármelyik fél beláthatja, ha a „megtorlás“ vágyának szenvedélye által el nem hagyja magát vakíttatni, hogy a csel, az erőszak eszközeivel küzdhet ugyan ki itt is, ott is némi eredményeket, de ez által ép ily csel vagy erőszak használására ösztönzi, sőt kényszeríti ellenfelet is, és így megállandósíthatja a küzdelmet ott, hol a derék munkának, a vállvetett működésnek kellene folynia.

S a mi több, nem is mindenütt a nemzetiségi érdek a valódi indok, hanem ez csak köpenyül szolgál — a nevezett megyék egyikében épen így van — a személyi érdekeknek, és így az egyik nemzetiség kezét fogva az önzők kis töredéké-

vel: a tisztviselők választására oly káros befolyást fog gyakorolni, melyet az illető megye sok éven át fog sajnosan sinleni.

Mert a mit az egyik, vagy a másik nemzetiség hiv vagy rajongó tagjai csakis nemzetiségük érdekében vélnek tenni: mindig és mindenütt akad, a ki ott, vagy máshol alkalmul és argumentumul fölhasználja azt s így a jó szándéku tévedés nem csak azoknak szolgál hasznukra, hanem a nagy, hazai cél meggyújtására is, sőt állandóvá tevén az alattomos cselszövést, még útját is bevágja, sőt végkép megsemmisítheti annak, hogy egyáltalán valamikor elkövetkezhessék az ajkunkon annyiszor hordott, de valójában oly kevéssé: elősegített testvériség!

És ne feledjük végre, hogy mit magunkban oly sokra tartunk, mire oly büszkék vagyunk, mit oly sokszoros és nagy áldozatok árán védtünk, mentünk, fejlesztünk: a nemzetiség, mint drága kincsünk nekünk, ép ugy elidegeníthetlen sajátja másnak. A józan értelem tehát nem hogy zokon venné, vagy hátráltatná az annak érdekében kifejtett buzgalmat, sőt azon határok között, melyeken belül az összálam egységes jellegének kockáztatása nélkül érvényesülhet, elő is segíti azt, hogy így elejét vegye minden lehető alapos vádnak s a részletekben tanúsított méltanyosság által jogot szerezzen magának arra, hogy a politikai nemzetiség érdekében tett intézkedései számára minden értelmes elismerését követelhesse.

Quod uni justum, alteri aequum.

Országgyűlés.

Pest, dec. 4-én.

Elnök Somssich Pál; jegyzők: Mihályi, Szenniczey, Jámor.

Pauler Tivadar közoktatási miniszter benyújtja a felnőttek oktatásáról szóló törvényjavaslatot. Kinyomatik és az osztályokhoz utasíttatik.

Felvétetvén a napirend, folytatatik az 1872. évi költségvetés általános tárgyalása.

Simonyi Ernő multkor kezdett beszédet a következő határozati javaslat benyújtásával fejezi be:

Tekintve, hogy a jelen kormány az 1867-iki közjogi alapot nemcsak elfogadta; hanem fen is tartja;

elősegíteni; még is nagyon kevés iparos használta fel azon törekvést, melylyel az osztrák muzeum fennállása óta ez iparágat előmozdítani akará. Azon csekély számú gyárosok, kik elejétől fogva ez intézetre támaszkodtak, valóban meglepő előhaladást tettek a productumai által a műbirák elismerését teljesen kiérdemelték.

Itt első helyen Haas F. és fiai állanak, kik nagy számú szövetet, himzést, szőtt- és nemez munkát, szőnyeget és kárpitot állítottak ki s egy férfi és nő szoba berendezésében a színeket mesterileg s a legfinomabb ízléssel egyeztetették össze. A leggyönyörűbb kétségtől a boudoir, melyhez prof. Storck, a bécsi műipar tanoda szelleműs tanára, szolgáltatva a mintarajzokat. A selyem-kárpit gazdag, világos s tiszta mustrájával keleti szellemben, a pompás függöny, a finom szőnyeg, pamlag és ágy a kárpittal egyező díszítmenyekkel, a művészen alkotott csillár, tükör — valamennyi a legnagyobb tökélyvel van kivite, a stílusban egyezően, eziben összhangzólag s az egész szoba ép oly kellemes benyomást gyakorol derűlté, mint meglep fényűzése által. A mellett mindjárt a férisszobát találjuk, sötétes kárpittal, egyszerű szőnyeggel, gyönyörű csemettyűncs s felséges keretekkel. Itt is sikerült a színösszeállítás s az egészek kivitele. Nagyon

tekintve, hogy e mellett az ország felvirágozása lehetetlen;

tekintve, hogy a Csehország ügyeibe való avatkozás által az önalkotta törvényeket megsértette és a cseh nemzet gyűlöletét a magyar nemzetre vonta; (Derűltég a jobb oldalon);

tekintve, hogy a horvát-szlavon országgyűlés elnapolása és a horvát képviselők itt tartózkodása által ezen országgyűlést is alkotmányellenes helyzetbe hozta;

tekintve, hogy az incompatibilitásról szóló törvényjavaslatot ellenezve, hivatalnokait képviselőkké választatta, és e házat hivatalnokokkal elárasztotta;

tekintve, hogy reformokat szándékosan ellenezte, és a hol azok behozattak, ott csak saját hatalma növelésére fordította; tekintve, hogy az adózó nép terheit folyvást szaporította és adósságokra adósságot halmoz: mindezeknél fogva a ház kijelenti, hogy a jelen kormánynak semmi költséget meg nem szavaz s így a költségvetést a részletes tárgyalás alapjául el nem fogadja.

Gr. Csáky Tivadar tiltakozik Simonyi azon rossz hiszemű vádjá ellen, melylyel őt bizonyos vasuterveknek a miniszteriumból lett kiadásába keveri.

Kerkapoly Károly pénzügyminiszter az eddig szólók jelentősb ellenvetéseire kíván megjegyzéseket tenni. A mi a programhiányra nézve tett ellenvetést illeti, azt hiszi, elég azon eredményekre utalni, melyeket a kormány, működése óta, felmutathat; utal az állambevételek folytonos emelkedésére, kiemelve, hogy haz országnak nagyobb szüksége volt beruházásokra, mint megtakarításokra, s hogy a ki az ország helyzetét tüzetesen szemügyre veszi, beláthatja, hogy ránk nézve a túlságos takarékság a legnagyobb pazarság. A vasuti s egyéb kölcsönök hováfordítását illetőleg tévesnek jelzi az ellenvetők által fehozott számadatokat, míg ellenben a sugárút, Dunaszabályozás stb. költségei ellen felhozottakat itt helytlen kivülieknek mondja, miután a törvény megszabta azokat, s azt nem lehet mondani, hogy ha most nem is, de később hasznát ne hajtánának; a többi beruházások, államjavak, erdők, sóbányáknál, a postánál stb. mind gyümölcsözők; a honvédségi felszerelések sem feleslegesek biztonsági szempontból, míg az Esterházy-képtár szellemi gyarapodásunkra szolgál. Nem terjeszkedhetik ki minden egyes beszédre, mert az idő drága, s ha szépek is az ily elméleti fejtegetések, de az országra nézve nem hoznak hasznát. Programja az, hogy a szükségesre és hasznosra kell a pénzt fordítani, a haszonélkülitéktől pedig elvonni; erre törekedett is a kormány folyton s ha hiányok észlelhetők, ez nem a helytelen kezelésnek rovándó fel, mert tessék az ellenvetőknek utánnézni, és látni fogják, hogy egyes adónemek jövedelmei mennyire szaporodtak, a netáni hiányok régi sebek következ-

hosszas volna mind előszámlálni az elsőteremben kiállított szebbnél szebb szöveteket, függönyöket, takarókat stb. Bécs legkitűnőbb gyáraiból persza, ind, chinai, egyiptomi, valamint renaissance mustrák vannak itt utánózva a legfinomabb színárnyalatokkal.

Szintén első rangnak a Giani Károly egyházi díszítmenyei, oltárszerei is, a leggyönyörűbb román és goth mustrák szerint szöve s himezve. Ez iparágban nem kisebb elismerést érdemelnek a Mirani Teréz cs. k. udvari himzőnő kiállított munkái, melyek a gyönyörű kidolgozás, nemes stílus, összhangzó színezés által rögtön megragadják a nézőt. Az ő csipkeit, himzéseit s guipure-jait szinte a legjobbakkal tartják Ausztriában s munkái, összehasonlítva aval a fáradsággal, melyet ilyen műdolgozatok igényelnek, olcsóknak mondhatók, — a mint az egyes kiállított tárgyak felébe tett árjegyzék mutatja.

A Halwatsch és Isbary cashmir-shawljai pompás keleti mustrákkal, élénk színekkel s gyönyörű technikákkal valóban meglepik az embert.

Paszomány munkákat Bécs két e szakban legelső firmája Blazincic F. és Drächler K. állították ki, melyek közül csak egy 350 frt. értékű, rubingombokkal megrakott övet említnék meg, mely kardkötéssel együtt főúri öltönyhöz készült.

„KELET“ TÁRCZÁJA.

Az osztrák műipar-kiállítás Bécsben.

Demeter Károlytól.

(Vége.)

Nagyon fontos körülmény a technikai, tehát a kezelési mód, mely a kivitelre választva van. A kivitelnél mindenesetre az anyag tulajdonai s a technika sajátosága veendő tekintetbe.

Bocsáss meg, kedves olvasó, e talán unalmas előzményért, melyet a kiállítás fontosabb tárgyainak megsejmlése előtt szükségesnek tartottam előre bocsátai. És most lássuk a 10 teremben kiállított nevezetesebb műipari tárgyakat, melyek közül idő s tér szűke miatt csak a legérdekesebbeket fogom elősorolni, igyekezve kiemelni a tárlat fontosságát s kifejezést adni azon hatásnak, melyet az a bécsi látogató közönségre s reám is tett.

Mily nagy a különbség a falevél között melyet az első emberek megragánant használtak

s a botokundok még ma is egyetlen öltönynek ismernek — s a mi ahölgyeink modern uszályruhája között! Hát még az ő Egyiptom faépítménye, a lappok gyapjasátora s a jelenkor selyem kárpitokkal, bársonyfüggönyökkel, gyapjuszőnyvek — s borszékekkel díszített szalonja között! Ádám tövisből készítette Évának az első tűt, műveletlen népeknél tövis még ma is a varrás primitív eszköze. Mekkora a különbség ezek és Ausztriai között, melynek egyedül évenként 500 millió vastűre van szüksége! Hányas volt az első természetes fonál; a fehér tenger melletti leányoknak még most sincs elég fonáluk ha a tél sokáig tart, habár jelenleg évenként annyi rőf mindenféle színű, vastagságú s anyaga fonál készül, hogy avval a földet szokszor körül lehetne vonni. Éva csak varni tudott, azaz két borszeletet cizikezaköltéssel összevarrt; ma százféle kiviteli módot ismernek: szövés, kötés, himzés, horgolás stb. stb. A tű az élet minden állapotába s eseményeibe beleavatkozik; egyetlen nép, egyetlen ember, egyetlen életkor sem nélkülözheti egészen a szövés-mesterség tárgyait; a tű áldásosan működik a gyermek bölcsőjénél, a menyasszony ruhájánál s az agg koporsójánál.

S bármennyire is belevág a szövés mestersége az emberi élet minden viszonyába, bármennyire is van hivatva a lét nemesisét

ményei, ezeket kell első sorban orvosolnunk, (helyeslés jobbról,) a mint a leheletességhez képest orvosoljuk is, és nem a kormányon, de pártján sem mult, hanem a sebek súlyos voltában keresendő oka, hogy e sebek még orvosolva nincsenek. A tett ellenvetések közt igen momentos és többek által is felemlített az adóreform, csak hogy erre nézve eltérők a nézetek; egyik ellenvető nem az egyes adónemekre nézve kíván reformot, hanem a rendszert kívánja megváltoztatni, másik azt veti szemére a minisztereknek, hogy a pénzügyi szakbizottság igen használható munkáját nem fordította haszonra. Az óhajok így ellentétes formulázása mellett igen nehéz a kormánynak magát tájékoztatni, s ha itt az ő saját glorificációjáról volna szó, elmondhatná, mit tett már ez irányban; elmondhatná, hogy a cukor-, szesz-, dohányadó szabályozása iránti javaslatok, melyekhez az ennértéte hasznavehető munkálatot adott, nála már készen vannak, de ő az ügyet kívánja szolgálni, s csak akkor lép fel munkálataival, ha azok hasznavehetővé nézve a többiekkel való összevetés után megnyugtatta s így a részek által az összesnek reformja előkészítve lesz. (Helyes jobbról.) Programmal most sem hozhat fel egyebet, mint a mit már többször is hangoztatott, t. i. okszerű gazdálkodás a rendes kiadásoknál, s a bevételek lehető öregítésére, — szóval haladás, mértékkel való költsékezés a befektetéseknél, de nem fukarkodás, úgy, hogy a rendkívüli költségek közt felmerülő ily hasznos befektetéseknél a kölcsön is igénybe vehessék, ha szükséges, mert arról biztosíthat, hogy ha az új kölcsönhöz 20 millió deficit törlesztésre megy is, de a befektetések közt egy sincs, mely gyümölcsöző ne volna. (Élénk éljenek jobbról.)

Csanády Sándor keserű gunyának tekinteti hazánkban az alkotmányos életet; másutt, a hol ez nem így van, ott a budget megszárazása egyszersmind bizalmi szavazat a kormány részére, szóval is ezt óhajtotta volna, mert akkor tudná, hogy kedve szerinti miniszterium vezet az ország ügyeit; a mostani kormány irányában azonban nem viselhetik bizalommal, mely jogfeladás s az országra káros politikát követ. Ez elhatározásának indokai, mert a kormány ezredéves „alkotmányunkat feladta”, hatalmát a polgári szabadság megszorításával nevelte, a népképviselőket a virilis szavazattal illusoriussá tette, adóexecutiókkal sanyargatta, adósság csinálással elszegényítette a népet stb. stb. szóval: kormányzásuk mellett a török uralom is áldás volt hazánkra. Csatlakozik az „általa is aláírt Simonyi-féle” indítványhoz.

Schwarcz Gyula jelesnek tartja ugyan a pénzügyminiszter mai beszédjét, de oly kormányeljárásra levén az irányozva, melyet ő nem pártolhat, az ott kifejezett nézeteket sem osztja; e kormányeljárás mellett belügyeink épen nem javultak; nem haladt elő igazságszolgáltatásunk, iskolánk ügye nem mozdított elő, a honvédségnél már a váci hadgyakorlatoknál veszteséges mutakozott az élelmelés körül, s így a különben helyes intézmény már megmételtyeztetett; közigazgatásunk — itt akarata ellen kénytelen pártszempontból szólani, — kormány kortespolitikájához idomított, mit már a tanfelügyelők kinevezésénél is tapasztalni lehetett. Ő a különvéleményt pártolja ugyan, de sajnálattal jegyzi meg, hogy itt is a közművelődésre szánt előirányza-

tok lettek törlesnek alávétve, mert e tekintetben helytelen a takarékoság, az ország általánosan kamatozó szellemi tökéjét csökkentvén álltala. A közjogi alap feletti vitát ide nem véli sorolándónak, s azért nem pártolja a szélsőbal határozati javaslatát.

Vukovics Sebő bár szintén jelesnek, de mégsem kielégítőnek tartja a miniszter felvilágosításait, mert olyanok, mintha egy commercial-társaság vezetője terjesztené elő a társulat pénztárának állapotát; ez ott helyes, de a nemzet adófizetőinek képviselőivel szemben kevés, egyáltalán a képviselők aggodalmait a kormánytagoknak figyelembe kell venni, azért szóló rossz néven veszi, hogy most a pénzügyminiszter nincs jelen, (másutt 8—9 órát is töltene a miniszterek egy ülésén), s így mintegy kifejezni látszik, hogy a nemzet képviselőinek aggodalmait figyelembe venni nem akarja, és csak is ennek tulajdonítható, hogy a jelen budgétben oly adónemek is, és oly alakban jelennek meg, mint azelőtt, noha ellenők jogosult panaszok merültek fel már. (Igy a hús — és földadónál stb. A miniszter belép.) Nem látja megzafolyva azon ellenvetést, hogy az ország állapota ép oly rossz, mint a provisoriumok alatt volt, annál kevésbbé, mert a miniszter is beismervén, hogy sebeink vannak, mégis (kénytelen e kifejezést használni) oly könnyelműen gondolkodik, hogy a befektetéseket, ha másképp nem bírjuk, kölcsönrel is eszközölni kell. Ily eljárás mellett olyanok vagyunk, mint azon ember, ki sietni akart, de lábaira békót engedett kötni. Nem lát haladást, ha figyelembe veszi, hogy csak Chilivel, Paraguaival stb. vagyunk kereskedelmi szerződésben, de a gazdag államokkal (Anglia, É. a. egyesült államok stb.) nera, ha figyelembe veszi, hogy a föld értéke hazánk némely vidékein, épen a hol legértékesebb volt, csökkent. Pártolja a különvéleményt.

Br. Orbán Balázs „öseinktől” szerzett hazánkra „veszélyesnek tartja a kormány politikáját, mely realunióba kevert minket Ausztriával, minek egyebek közt szomorú következménye az is, hogy a tengerészetről le kell mondanunk, s a mit arra megszavazunk, veszendőbe megy.

Ülés vége 3 órakor.

Urbéri kárpótlási ügy a Székelyföldön.

A magyar kir. igazságügyminiszter a következő levelet intézte az erdélyi királyi biztoshoz:

„Nagyméltóságú gróf Péchy Manó erdélyi kir. biztos urnak Kolozsváron. Nagyméltóságú kárpótlási biztosa! A székelyföldi urbéri ségek országos kárpótlásra tárgyában 1868. évi aug. 12-én kelt bel- és igazságügyminiszteri rendelet 15. §-ának második része azon intézkedést tartalmazza, hogy ha a kárpótlásra bejelentett birtok urbéri természete kétségbe vonatik: mindenekelőtt a kérdés jogérvényes megoldása eszközrendő s e célból az érdekelt felek az illető urbéri bíróságok elé utasítandók. Ezen intézkedés a gyakorlatban hiányosnak tűnt föl annyiban, a mennyiben azon határidő, mely alatt a kárpótlási kérelmükkel elutasított felek a birtok jogtermészete fölötti rendes keresetet megindítani kötelesek — nem volt meghatározva. Ezen hiány kijavítása céljából a magyar kir. belügyminiszter ur az igazságügyi minisz-

ter kőedény- s üvegdiszítésre) által valóban nagy meglepetést szerzett a muzeum látogatóinak. Régebben a porcellánra és üvegre tett aranydiszitmények s színek, melyeket hidegen raktak fel, rövid használat után eltűntek; Kosch a színeket s aranydiszitményeket beágyazta a porcellánba és így azokat állandóvá teszi. E diszítés becsé tehát egészségi szempontból sem csekély, s különben is a diszítés sokkal szebb, elevenebb színű s olcsóbb, mint a leggyeszterűbb is azok közül, melyeket szabad kézzel készítenek. Ezen az uton diszített terracotta- s agyagtárgyakat találunk a muzeumban, a legszebben sikerülve.

A mint a bölcsészek mondják, hogy a logika rendszere Aristoteles óta alig tett haladást, épen úgy el lehet mondani, hogy az ógörög agyagedények, óchinai porcellán és órómai üveg felülmulthatlanok. Az új muzeumi kiállítás azonban e tekintetben is szép haladást tud felmutatni, mind az anyag jóságában, mind az alak tökéletesbülésében, a színek gazdagságában s a dolgozás finomságában.

Az üvegesek között kétségkívül Lobmeyr áll első helyen. Gazdag kiállításában, mely a VI. teremnek szintén harmadrészét elfoglalja, a leggyönyörűbb ivóedények láthatók pompás kristályüvegből, a legszebb metszésekkel és aranyozással ékítve; tükrök aranyozott keretben; különböző üvegeszközök, ó-velencei mustarak szerint, émailliszínűekkel festve stb. stb.

Az asztalos-munkák között Ludvig mű-

előleges beleegyezésével 1870. évi jun. 9-én kelt, s az erdélyi földterhermentesítési alapigazgatóság után kihirdetett leiratában oly értelemben rendelkezett, hogy azon birtokosok, kik országos kárpótlás iránt igényüket kellő időben bejelentették, de azzal egészen vagy részben elutasítottak, a nem kárpótlott birtok iránti keresetüket az elutasító határozat kézbesítésétől számított három hónap alatt az illetékes urbéri bíróságnál beadhatják. — Daczára a fentebbi rendelet határozott értelmének, az erdélyi urbéri bíróságok egy része kétséget támasztott az iránt: vajjon a fennebbi rendeletben kitűzött határidő csupán a birtok urbéri minőségének, vagy egyszersmind székely-örökségi természetének igazolására is vonatkozik. — E tekintetben tehát belügyminiszter urnak folyó évi szeptember 16-án kelt beleegyezésével fölszólított nagyméltóságodat: utasítsa az erdélyi urbéri bíróságokat, hogy a kelt időben bejelentett kárpótlási igényekkel elutasított felek az elutasító határozat kézbesítésétől számított három hónap alatt ugyanazon jogcímen kezdhessék meg keresetüket, mely jogcímet a kárpótlási igény bejelentése előtt igénybe vehettek volna. — Egyuttal fölkérem nagyméltóságodat, hogy ezen rendeletet kellő tudomással s kihirdetést végezt az illető törvényhatóságokkal is közölje. Fogadjon nagyméltóságod kiváló tisztelettel öszinte nyilvánítását, — Pest 1871. november 21-én. Az igazságügyminiszter rendeletéből Csemeghy Károly s. k. miniszteri tanácsos.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, decz. 6.

(S.) A franciaia nemzetgyűlés, mely üléseit szeptember 26-án elnapolta, tegnapielőtt kezdte meg újra üléseit. Nagy feladatok várnak ma a franciaia nemzet képviselőire; ha nem is nagyobbak, de legalább is oly életbevágók, mint a mult ülésszak alatt. Akkor a békekötés megkötésével vagy a harc tovább folytatásával a franciaia nemzet élete és halála felett; aztán a császárság alatt demoralisált társadalom borzasztó iránylatával: a communével, az emberi természet, család, műveltség és az emberiség egész jövőjének eme legiszonyabb megtestesítőjével kellett fájdalmas, mert elvégre is testvérharcot vívni; aztán a békekötés első eredményeként a roppant teher törlesztésére hitelt szerezni, s a mi mindezeknél nehezebb feladat volt a nemzet elkeseredettségének, ugyszólván halálmerészségének az önbizalom, a jövő reményének ujalagos fölélesztésével élet venni.

Titáni feladatok voltak ezek, melyeket ha nem is sikerült volna mind és teljesen megoldani, csak megközelítése is nagy érdem volt. Nem kevésbé fontos s vitalis érdek az, hogy melyeknek megőrzése, ápolása, támogatása szinté Franciaország egész jövőjébe behat. Sőt még most jó a tulajdonképpeni újápteremtés munkája, mely az erkölcsileg megmételtyezett franciaia társadalom egy részét, az iszonyulag megterhelt állami pénzügyeket, a parlagon heverő népoktatást stb. stb. egészen újból, gyökeresen reformálni van hivatva.

Aztán mindezek felett ott lebeg még folyvást a meg nem adott alkotmánykérdés damoklesi kardja, mely a legbuzgóbb állami tevékenységet, az újápteremtés legtisztább szán-

asztalos dolgozatai állanak első helyen. Diófa erédence ébenfametszvényekkel és juharfa-secretaire-é rózsafametszvényekkel mesteri kezekről tanuskodnak. Emlitem-e az operaház birtokában levő gyönyörű támlányt Van der Nüll vázlata után Schöthalertől s ugyan e mestertől egy teljesen berendezett olcsó lakszobát pompás bútorzatával? Hiszen ugy sem vagyok képes azok nagyszerűségét szavakban kellőleg méltányolni. Bármily rövid akarok lenni az egyes szakok nevezetesebb tárgyainak bemutatásában, lehetetlen elhalgatnom Schmidt és Sugg, bécsi szabadoszítóknek egy remekművét. Ezek az V. teremben egy felséges szép és kényelmes német lakszobát rendeztek be a renaissance korból, még pedig úgy, hogy menyenyezet, falak, ablakok, ajtók s kemence szétszedhetők. Midőn e szobába lépünk, egészen e költői korszakban képzeljük magunkat. A sajátoság butorok, kandalló, melybe a tüzet is beleképzeltük, a művészi üvegfestményekkel diszített ablakok, jobbra egy kerevet, balra egy guzsaly, mely a bájos fonó kézre vár, oly hatást tesznek reánk, hogy akaratunk ellenére tovább időzünk e helyen, felidézni emlékünkből a gyönyörű lovagkört regényes jellemével.

Még csak egy néhány nevezetesebb tárgyat akarok felemlíteni s különösen a szebb ékszereket s drágaságokat. Igy van kiállítva a linzi székesegyház fogadalmi kápolnája számára készült ezüstkereszt Brix és Anders ud-

déku működését megzsibbasztja, szóval az állami és társadalmi munkálkodást megbénítja.

Thiers izenete, melyet a nemzetgyűlés előtt olvasna fel — hir szerint — nem fogja az alkotmánykérdést érinteni. Abban csak a nemzetgyűlésnek Párisba való visszatéréséről és azon intézkedésekről lesz szó, melyek a tanácskozások nyugalmát biztosítják. Thiers csak bizalmas barátai által akarja megtétetni a kezdeményezést az alkotmánykérdésben.

Másfelől az a hir, hogy maga az izenet is fontos tárgyakat fog tartalmazni. Első részében a kamara elnapolása óta Franciaországban és Európában történt dolgok adatának elő. A második, bizonyos az alkotmányra vonatkozó kérdéseket hozna fel, melyekben aztán a követek tehetnének kezdeményezéseket. Azután következnek a Párisba való visszatérés kérdése.

Az első részben elő lesznek adva továbbá a Németországgal kötött és a kamara által helyeselt békekötés egyes feltételei, aztán le lesz írva a departementi és községi tanácsok választása, ezek ülésezése és a közvélemény állapota.

A második részben a nemzetgyűlés részbeni megújítása, — egy első kamara (felsőház) teremtése és más reformok lesznek jelezve, melyeket a kamara tagjai megbírnak.

Azok, kik a kamarának Párisba való rövid idő alatti áthelyezésében hisznek, arra is támaszkodnak, hogy Versaillesban a gyűlés ermen semmi javítás nem történt.

A német birodalmi gyűlés 150 szóval 134 ellenében megszavazta 3 évre a katonai állományt, és így Németország ezideig torkig lesz fegyverkezve. Delbrück ezt főleg azzal indokolta, hogy a béke fentartásának érdekében a többi állam is így lesz fegyverkezve 1874-ig. A haladó párt és a középpárt határozottan ez ellen szavazott.

A KELET magán-távirata.

Felalattott Pesten, deczember 6. 10 ó. 30 p. d. e.

Érkezett: decz. 6. 11 ó. 26 p. d. e.

A képviselőházban tegnap az általános budgettárgyalások befejeztettek; ma három indítványozó szóland.

A berlini kormány viszonzásul Andrassy körsürgönyére feltétlen helyeslését kimondotta mind a békepolitika, mind a két állam együttműködése iránt. Nemzetgyűlés hétfőn megnyitott, 500 tag volt jelen, osztályok megalakultak. Kedden elnök választás.

Franciaország berlini nagykövete Gontaut Biron neveztetett ki. Nigra olasz követ Thiers által feltűnő hidegséggel fogadtatott; visszahívandják, mint Andrassy Metternichet, ki szintén Párisból távozzand.

vari bronz és ezüstművesektől; egy Hueber F. és fiai által készített 5500 frt. értékű brillantdiadém gazdagon kirakva a legszebb gyöngyökkel, Meglepők a Lert és fiai emailrozott rococo-tárgyai, színes kövekkel s gyöngyökkel kirakva stb. tsb.

Mindezeknek koronáját azonban a királyné ékszerei képezik, melyek a II. teremben egy szekrényben fekte bársony-vánkoson vannak kiállítva, s melyek a muzeum látogatóira valóságos varázshatást gyakorolnak. A Biedermann Emil udvari ékszerárús műtermében nagy izléssel s műértelemmel készült becses ékszerek központját egy collier képezi; körülte sorakoznak: egy brillant-bracelat s két fehér drágagyöngy, valamennyi annyira értékes s gyönyörű, hogy ha választásra kerülne a dolog, haboznánk, miért nem tudnók megítélni, melyik értékesebb, szebb s nagyszerűbb.

Ennyt akartam a műparkiállításról s annak tárgyaitól röviden írni, igyekezve kimutatni az osztrák műpar tén s azon haladást, melyet az osztrákmuipar újabb időben tett. S ez alkalommal lehetetlen keblemben azon óhaj elfojtani; vajha a mi műiparunk is jusson arra a pontra, melyre az osztrák magát felküzdötte! . .

NAPI HIREK.

Kolozsvár, december 6.

— A képviselőház utóbbi ülése igen gazdag volt hatáskörös momentumokban. Lapunk szűk tere nem engedi, hogy részletes képet mutassuk be az üléseknek s így a nagy lapok tudósításaira vagyunk kénytelenek t. olvasóinkat utalni. Ez ülés központját Kerkápoly táviratilag is jelzett nagy beszéde képezte, melyben Simonyi, Ghyez, Wahrman, Eber s mások beszédeit csafolá oly hatalmasan, hogy még az „Ellenőr” sem bírja töle megtagadni elismerését. Őt a balközépi Vukovics kísérté megcsafolni, szélsőbali szellemében, Schwarz Gy. a szélsőbaloldali pedig mind Ghyezék különvételmentén, mind Simonyiék határozati javaslatát megtámadta. A „Reform” érdekes reflexióit ez ülésről így végzi: „Csánády zsirosan szónokolt és röviden, mintha egy szélső baloldali kalendarium első lapjára írta cikkeket. B. Orbán Balázs is akart beszélni, de mondani nem tudott sokat. A tengerészet eltörését hozta javaslatba, hogy ily módon évi 4 millió megtakaríthatassék. Azt is eltanácsolhatta volna, hogy hajóhadunknak lesz vevője, ott van, fölszabadult a fekete tenger, szüksége van kész hajókra a muszkának, adjuk el neki a mieinket s nem csak kiadástól menekszünk meg, de tőkét is kapunk. Mondta, hogy őt ugyan nem választják be a delegációba. Van okunk hinni, hogy nem csalódik.” Ha a dolog nem lenne oly nagyon komoly: szinte örülhetnénk, hogy a balközép nem fogadta el a miniszterelnök ajánlatát.

— Gr. Lónyay Menyhért miniszterelnöknek sikerült arczképét és életrajzát közli a Stuttgartban megjelenő „Ueber Land und Meer” című képes újság legújabb száma. Lónyay gr., mint a legesesebb diplomata egyik van itt bemutatva, s ki van emelve szónoki tehetsége. Higgadt gondolkodás, jeles talentum, bőv ismeret stb. jellemzik a magyar miniszterelnököt, mond a nevezett lap.

— A színházi légszesz-világítás tárgyában tegnap történt meg az egyezkedés a színházi választmány részéről kiküldött bizottság s a vállalkozók között. A bizottság a légszeszgyárban elhelyezett, a világításhoz szükségeltető gépezetet, a mely az e nemből legújabb tökéletesítések folytán készülvén, a pesti nemzeti színház gépezetét is felülmulja, megszemlélvén, a gépezet s a világítás készülékei 11000 forintban állapítottak meg. A zenekar számára szükséges vasállványok, s a gáz-órák azonban, melyek 1300 forintba kerülnek, nem vétettek meg, mivel az előbbi a választmány jutányosabban reméli megszerezni, az utóbbi pedig 50 forint évi haszonbérért a vállalkozók hajlandók használat végett átadni. A munkálatok közelebbről meg fognak kezdeni, s január hó vége felé színházunk már gázzal fog világítani. Legfőleg 2—3 napig fogja az előadásokat megszakítani.

— B. Orczy Bódog másodszor is beadta lemondását, de a belügyminiszter ekkor sem fogadta el. Orczy báró mindazonáltal vonakodik megmaradni s reméli, hogy már a hazaérkezett miniszterelnök közbejöttével sikerülend a helyzet bonyodalmaiból menekülni.

— Gr. Andrassy Gyulának, mint külügyminiszternek tiszteletére az első diplomatai lakomát Bécsben az orosz követ Novikoff adta. A lakomán több notabilitás volt jelen és általában jóra magyarázzák az orosz követnek e barátságos közeledését.

— Szilágyi Béla jutalomjátékául Hoppnak „Faustoska vagy az ördög és cimborája” című operettje került tegnap színpadra. A szép számmal megjelent közönség Szilágyit kilépte alkalmával zajos tapsokkal fogadta. A darab maga egy nagy sületlenség, telve látványosságokkal. Zeneje elég csinos. Zajong (Faustoska), Szilágyi (Mátyás Náci), s Némethi Giza (Mártha aszszony) a közönség tetszés nyilvánításai közt játsztak. Kssai, mint Siebel szabó, folytonos vidorságban tartotta a közönséget, s különösen Margitta ablaka alatti éneke miatt zajos tapsokat aratott. Szilágyiné (Margitta) kifejezéssel, s igen szépen énekel.

— Holnap „Kaunitz és Richelieu” című új vigjáték díszkiállításal kerül színpadra.

— Az éjjel a harangok zúgása ébresztette fel a város lakóit. A Csikiféle Széchenyi fürdő mellett levő pálinkafőző gyuladt meg s a Széchenyi fürdőnek is egy része leégett.

— A légszeszvilágító vállalkozók számára tegnapelőtt az „Európa” szállodában rendezett lakomát, mint utólagosan értesülünk Filep Sámuel városi főispán ur adta.

— Tömeges gyermek gyilkosság. Bilstonban Angolországban egy Griffiths nevű nő fogatott el, ki 13 gyermeket ölte meg. Három hulla már kiásatott, és mindnyáján az arsenicum mérgezés nyomai voltak észlelhetők.

— B. Prokesch Osten konstantinápolyi követ nyugalmába helyezése folytán utódjál Kübeck elémegették, de a külügyminiszter a „Hon” szerint a konstantinápolyi követségi állásra magyar diplomatát szándékozik kinevezni. Ez a magyar diplomata pedig Széchenyi Antal gróf.

— Szerdahelyt J. S. adóhivatali tiszt folyó hó 3-án pistolylyal szíven lötte át magát.

— Herczeg Montenuovoné szül. gr. Battyány Juliánnaért, ki a szebeni oltáregylet alapítója és elnöke volt, Szebenben h. hó 4-én a r. c. templomban gyász isteni tisztelet tartott.

— Necrológ. Thoroczko-szent-györgyi gr. Thoroczka Eszter bethleni gr. Bethlen József özvegye, f. hó 4-kén d. u. 3 és 4 óra között élete 75 dik, özvegysege 4-dik évében, évekig tartó szenvedéseinek a halál véget vetett. Béke poraira!

— A „M. P.” tegnapi száma kijelenti, hogy az általunk is felemlített Tussai-féle magánlevél közlése tévedésből történt. Tudomásul vesszük a kiigazítást, mintán mindnyájan emberek lévén, rajtuk is megtörténhetik az ily eset.

— Fölszólítás. Ns. Tordamegye túri választókerületében, a melyhez az egész szentlázslói járás, valamint a toroczko járásnak Szind, M.-Peterd, K.-Peterd, F.-Peterd és Berkes községei tartoznak, a XLII értelmében a megyei biz. tagok megválasztására f. é. dec. 11-ke tűzött ki. Midőn ezt az ezen választókerület területéhez tartozó, de benne nem lakó választásra jogosultaknak tudomására jutatom, egyszersmind tisztelettel értesitem az illetőket, hogy e kerület választóinak számaránya szerint 10 biz. tagot választ, és hogy a választás helyéül Túr községe tűzött ki. Tordán, 1871 dec. 2. Veres Dénes, választási elnök.

— Fölvívás. Az „udvarhelyszéki általános néptanító egyesület” alapszabályai a nmlgu vallás és közoktatásügyi miniszteriumtól leérkezvén, az egyesület végleges megalakulása és szervezése céljából Sz.-Udvarhelyt a székház nagy termében 1871. dec. 21-én délelőtt 11 órakor alakuló nagy gyűlés fog tartatni, melyre az ügynek minden barátja fegmentel tisztelettel meghívatik. Az alapszabályok megtekinthetők Sándor Mózes tanfelügyelőnél Sz.-Keresztúrt és dr. Jenei Viktor tanárnál Sz.-Udvarhelyt. Kiadta Sz.-Udvarhelyt 1871 dec. 1-én az előmunkálatokkal megbízott ideiglenes választmány.

— Udvarhelyszék mind 37 választókerületében december 16-dikán tűzte ki a bizottsági tagok megválasztásának apját.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági népoktatás

a hazában s külföldön szerzett tanulmányok szerint.*)

Molnár Aladár.

I.

Magyarország természeti viszonyainál s politikai helyzeténél fogva első sorban s kiválón természetű ország, és még igen sokáig talán mindig az is maradand. Polgáraink legnagyobb többsége kénytelen földműveléssel, s általában nyers termelékkel foglalkozni. Az 1870-diki népszámlálás szerint csupán a szorosabb értelemben veti Magyar-Erdélyországban a 14 éves koron felül 6.455.624 egyén van olyan, kinek határozott életfoglalkozása van. E közül 4.391.583 él őstermelésből, 598.269 iparos, 122.638 pedig kereskedő. Viszont az őstermelők között 4.035.099 tisztán föld- és erdőműveléssel foglalkozik. A mellett, hogy a lakosság legnagyobb része őstermelésből él, igen tekintetbe veendő itt még azon körülmény is, hogy mi nem számíthatván gyarmati s egyéb nyersanyagot beszállító nagyobb mérvű kereskedésre, hazai iparunknak és kereskedelmünknek is alapjául saját nyerstermelésünk szolgál. Elégge bizonyítja ezt azon egy körülmény is, hogy eddigelé hazánkban majdnem kizárólag azon iparágak bírtak valódi és nagyobb jelentőségűvé kifejlődni, melyek számára a feldolgozandó nyers anyagot a hazai termelés szolgáltatja hogy például csak a malomipart emlitem.

Ily körülmények között kiváló gondot kellene fordítanunk a hazai őstermelésnek és különösen a gazdasátnak minél gyorsabban emelésére. Ép ugy követeli ezt az ország jólétének s vagyonsodásának emelése, mint a nemzet művelődési érdeke, sőt oly sokat emlegetett önállósága is, mert csak azon nép lehet valóban önálló, mely saját esze s munkája után képes megélni, sőt magának bizonyos foku jólétet biztosítani, és a kor-igényelte mindennemű magán- és társadalmi szükségzeit fedezni.

A hűbéri viszonyok megszüntetésével és politikai s társadalmi szabadságunk mellett a termelésnek, s vele együtt a nép jóléte emelkedésének legnagyobb akadályát a tudatlan gazdálkodás szolgál, és legbatalmasabb előmozdítója a nép gazdasági értelmességének emelése leendő. E tekintetben nagy ideje volna már: a gazdák legnagyobb tömegét képező telkes kis birtokosok műveltségi érdekeiről gondoskodni.

*) A „P. N.” után.

E század második tizede óta, tanult gazdasztek alkalmazása, a tudomány által kifejlett gazdasági rendszerek s gépek behozása és részben a gazdasági egyletek működése folytán, gazdasátnak átalakult s termelésünk megkésztetődött, de csak a nagyobb s ugynevezett középbirtokosoknál. Azonban maga az a másfélmilliónyi földműves nép, melynek éppen az volna a feladata, hogy néhány hold földjéből teremtsen elő kenyerét és családja jólétét, e nép ma is legtöbb helyen ép oly tudatlanul ép oly kezdetleges módon gazdálkodik, mint a régi viszonyok között nálánál kevesebb jövedelemből is megélő ősapja. Pedig az országban levő összesen 1631.071 birtokos*) között mintegy egymilliónegyszázezer ily telkes gazda polgár van, s ez osztály éppen népünk magvát képezi.

Hogy népünk gazdasági elmaradottságának legnagyobb okát csakugyan az agriciul turai műveltség hiánya szolgál, erről eléggé meggyőződhetünk, ha látjuk, hogy más országokban rosszabb talaj s kedvezőtlenebb körülmények között is a termelés sokkal nagyobb mérvű, a gazdasátnak sokkal előrehaladottabb, mint a mi áldott vidékeinken.

Ez észrevételünkre azonban igen gyakran azon éleletet nyújtjuk, hogy azokat odakinn a szükséges kényszeríté nagyobb szorgalomra, tanulmányozásra s okszerűbb gazdálkodásra; hála isten, az őstermő erőben még gazdagabb földünk népe még nem jutott ide.

Igaz, hogy más országokban is sok helyen, de nem mindenütt és csak bizonyos részben vezetett az emberek a közvetlen szükség okkerübb gazdálkodásra, azonban éppen e szükség bekövetkezését kell a műveltségnek megakadályozni. Azon jót s helyeset, mit a tudatlan, durva ember csupa phisikai kényszerítésből kész teljesíteni, a művelt ember megteszi előrelátása s értelmisége által vezettelve.

A szükségét a képzetlen ember leggyakrabban akkor veszi észre és tekintti tanító mesterül, mikor az már beköszöntött, sőt tán testileg is érezhetővé lön; míg a művelt ember előre meglátja közeledtét, s magát ellene biztosítani igyekszik. Ne várjuk be, míg maga a természeti szükség talán éppen a nyomor alakjában jö el népünk gazdasági mesterül. ha nem siessünk ezt az agriciul turai műveltség terjesztése által helyettesíteni. Ne felejtjük, hogy azon népek, melyeket állítólag csak a természeti szükség vezetett műveltebb gazdálkodásra s életmódra, nagyobb vagy legalább biztosabb jólétet élveznek, mint a mi népünk; ő nálunk aszályos, vagy pár termékeny év nem idéző elő azonnal olh nagy védekekre kiterjedő általános nyomort, mint ez nálunk szokott történni és azoknál a nép önkényes részvételével hoznak létre s tartanak fenn számos oly emberiségi s kulturai intézetet, a minőket ha nálunk iparkodunk létesíteni s terjesztetni: akkor a mi népünk szegény, töle nem telik! Azután az ország igen sok vidékén a természeti szükség sem igen hiányzik már. Nem is szólok a fel-föld és Erdély sok helyeiről, melyeknek még a a belgák, württembergiek s angolok számára is a földművelés és gazdaságok példányaiul kellene szolgálnok, ha csupán a szükség, s nem a műveltség volna a gazdasátnak igazi kifejtője; legyen elég a magyar nép legszorgalmasabb, legszaporább s legélelmesebb faja által lakott Székelyföldet említenem, melyet több ízbeni ottvándorlásaimból is ismerek. Még azok is, kik tagadják, hogy létezik a székelyeknek tömegesebben való és folytonos ugynevezett kivándorlások, azt elismerik, hogy „létezik egy áramlat keletfelé”, azaz, hogy évenként 5—6 ezer székely megy ki Oláhországba s Moldába munkára, kik közül mégis annyi odakinn marad, hogy nagy részt ezen az uton szaporodott fel ma már az Oláhországban lakó magyarok száma több mint 70 ezerre.

Megjegyezendő itt, hogy ezen ugynevezett kivándorló ezerek nem olyan egészen vagyontalan proletáriusok, mert ilyen osztály a Székelyföldön ugyszólván nem is létezik, hanem a legtöbb olyan, hogy magának is van valami fekvő birtoka, de melyet már kevésnek talál arra, hogy belőle megéljen. E ténnyel szemben másfelől a földművelés oly állapotban van náluk, hogy p. o. a határoknak Csikszékben (főleg Gy.-Szt.-Miklós felé) fele, a fejlettebb gazdasátnak Háromszékben pedig egyharmada minden évben egészen ugar. És a XIX-ik század harmadik negyedének végén ezt a vidéket mondják annyira túlnépesültnek, hogy lakosai ezrenként járnak más országba dolgozni s élelmet keresni! Minden nagyítás nélkül és teljes bizonyossággal állítható, hogy a Székelyföldön, ha a földművelés és általában a nép gazdasági kulturája nem is azon magaslatra, melyen Belgiumban, Württembergben s Angolországban némely helyein van — hanem csak oly fokra fejlődnek is, minőn Svájcban, Hollandában s Németország sok vidékén áll, akkor még egyszer ennyi lakos élhetne el a jelenleginél nagyobb jólétben, és a civilizált társadalmi élet igényeinek több kielégítésével. Évtizedek

*) A föld- s erdőműveléssel foglalkozó 4.038.099 egyén között 36.317 haszonbérű, 14.860 gazdasztn, 1.331.559 éves szolga, 1.314.292 napzámos és 1. millió 731.071 birtokos van.

óta tanakodunk az ugynevezett székely kivándorlás megszüntetésén, lamentálunk a Székelyföld túlnépesedésén, és mind maig mit tettünk intensív mezői gazdaságkódásnak kifejtése vagy iparágak meghonosítása s általában a nép gazdasági műveltségének emelése érdekében?

Az ország legtöbb vidékén kisebb-nagyobb mértékben hasonló, sőt sok helyen szomorubb állapotban van a néhány holdnyi föld vagyonára szorított nép gazdaszata. Ez pedig annál nagyobb baj, mert hazánkban is már igen sok vidéken tapasztalható azon jelenség, melyet minden oly országban láthatunk, mely polgárisodását nem a más országokéval egykorulag és nem magából a népből fejtí ki, hanem nagyrészen más, a művelődés előlívó nemzetektől nyeri; s e jelenség az, hogy a civilizációnak fokozottabb, finomabb igényei s többnemű életszükségelei sokkal hamarabb és nagyobb mértékben eljutnak a néphez, mint az azok kielégítésére és az e célból szükséges eszközök előteremtésére megkivántató értelmiség, ügyesség, szellemi és anyagi erő. Számítlan falvakban tapasztaltam, hogy azon nép, mely ma csak oly primitív gazdálkodik, mint gazdálkodtak őregapái, s mely ma sem tud földjéből nagyobb termést előkényszeríteni, mint tudtak apái ezelőtt 80 évvel: az élet kényelmeit, a butorzatot, a ruházatot, a tápszereket s társas mulatságokat illetőleg nagyon megváltozott, a külsőségeiben civilizáltabb lett s oly életmódot folytat, mely kétszer-háromszor annyi kiadással jár, mint járt őregapjának háztartása. Így nem csodálkozhatunk rajta, ha a magyar nép nem szaporodik, mert fél a sok gyermektől. Hogy ne agódnék megélhetésük miatt, mikor azt látja, hogy csak az emberek száma s az életnek csak szükségai szaporodnak, földje inkább megoszlik; de sem szakértelmisége nem növekedik, sem az eszközök, melyekkel a kevés talajból is több termést idézhet elő, sem azon módok, melyeknek a civilizáltabb életszükségeit saját munkájával fedezhetné, előtte nem ismeretsek.

A bethleni takarékpénztár üzletforgalma. Bevétel 1871 november hóban: Betétek 28 tétel után 828 frt. 90 kr., visszafizetett váltók 7450 frt., befizetett kamatok 243 frt. 08 kr., különféle díjak (illetékek) 59 f. 55 kr., betéti könyvdíjak 3 frt., államilletékek 55 kr., a kolozsvári takarékpénztárnál leszáml. váltók után 4600 frt., kötvény törlesztésből 626 frt., különféle bevételek 50 kr., összeg 13.811 frt. 58 kr., pénztári maradvány októbertől 2189 frt. 93 kr., egész összeg 16.001 frt. 51 kr. Kiadás: Kiadott betétek 12 tétel után 650 f. kiadott váltóra 8225 frt., kiadott előleg 400 frt., tiszti fizetések 39 frt., kötvényre adatott 780 frt., kolozsvári tak. pénztártól visszaváltott váltókért 3294 frt., kamat a kolozsvári tak. pénztárnak 92 frt. 84 kr., összeg 13.481 frt. 84 kr., pénztári maradvány november 30-án 2519 frt. 67 kr., egész összeg 16.001 frt. 51 kr. Bethlen, november 30-án 1871. Br. Bánffy Dező igazgató. Püspöki Antal pénztárnok. Csűrös József könyvvezető.

— Kimutatás a tordai kisegítő pénztáregylet forgalmáról november havában 1871. Bevétel: Pénztári maradék october hóról 11332 frt. 65 kr., havi rendes és rendkívüli betételek 14.548 frt. 11 kr., könyvdíj 22 frt., kamat, provísió és váltódíj 1409 frt. 69 kr., belyegdíj 68 frt. 25 kr., 190 tagtól visszafizetett kölcsön 60.000 frt., összes bevétel 87.380 frt. 70 kr. Kiadás: 200 váltó mellett kölcsön 66615 frt., kezelési kiadás 402 frt. 37 kr., belyegre 68 frt. 25 kr., töké visszafizetés 8464 frt. 76 kr., pénztár maradék 11830 frt. 32 kr., összes kiadás 87.380 frt. 70 kr. Wolff Gábor, igazgató. Szentpéteri Antal pénztárnok. Májai István jegyző.

Üzlet a nagy-enyedi piac árjai nov. 30. alsó auszti mérője. Tisztabuza 6 ft. 50 kr. Rozs 4 ft. 60 kr. Egybuza 5 ft. 50 kr. Zab 2 ft. — kr. Széna köve 2 ft. 10 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszú 11 ft. 60 kr. Egy font fagygyugyertya 40 k. Marhahus fontja 18 kr. Konyhaliszt 9 ft. — kr. Lencse kupája 18 kr. Paszuly kupája 14 kr. Burgonya, mérője 1 ft. 80 kr. Disznószir fontja 65 kr.

A szász-régeni piac árjai nov. 30. 1 auszti mérő tisztabuza 6 ft. — kr. rozs 4 ft. 30 k. egybuza 4 ft. 80 k. zab 1 ft. 80 k. Széna 1 ft. 20 k. Egy öl fa 36 hüv. hosszú 12 frt. — kr. Marhahus fontja 18 kr. Konyhaliszt — kr. Borsó mérője — ft. 24 kr., lencse — frt. 18 kr., paszuly — ft. 14 kr.

Távíratí tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Decz. 5-én 5% Metalliques 100 fr. 58.70. Kamat —. 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 68.10. 1860. Kölcsön 101.25. Bankrészevény 813. Hitelintézeti részvények 317. frt. 307.60 London 11 ft. st. 116.50 f. 20 kr. Ezüst 116.80. Cs. kir. arany 5.56. ⁵/₁₀ Napoleondor 9.30. ⁵/₁₀. Urbéri kötvények: Magyarországi 79.75. Temesi 77.75. Erdélyi 75.25. Horvátországi 68.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Sz. 147. 1871.

(407)

(2-3)

Arverezési hirdetemény.

Egerbegy mezővárosa birtokosága pálinka korcsomárlási joga, a birtokosság ujonnan épült vendéglőjével, úgy az ezen vendéglővel egy fedél alatt lévő táncsteremmel együtt, a jövő 1872 ik év január 1 től kezdőleg, három egymásután következő évre **folyó évi december 14-én délelőtt 9 órakor** a városi tanácssteremben haszonbérbe fog adatni. Az arverezési feltételek a városi előjáráságnál addig is megtekinthetők.

Egerbegy mezőváros birtokosságának 1871 november 30-án tartott gyűléséből.

TOLVAJ JÓZSEF, vár. hadnagy.
MIHÁLTZ KÁROLY, jegyző.

Sz. 459. 1871.

(408)

(2-3)

eln.

Pályázati hirdetemény.

A főméltóság m. kir. belügyminiszterium által megerősített megye szervezési szabályzat alapján, Dobokamegye köztörvényhatósága székhelye Szamosújvár állomási helyre rendszeresített:

1 mérnöki 700 frt.
1 főorvosi 700 „ — továbbá a megye alsó és felső körületében, a megye bizottmánya által meghatározandó állomási helyekre:
egy egy al-orvosi 500—500 frt és
„ állat-orvosi 400—400 „ végre
egy okleveles erdőszí 500 forint évi fizetéssel ellátandó állomásokra, ezennel pályázat nyitattik.

Az irt állomásokra pályázni kívánók felhivatnak, miszerint az 1870-ik évi 42. t. cz. 66—67 §§-ban körülírt kötelek bírást igazoló okmányokkal, felszerelt szabályszerűen bejegyzett pályázati folyamodványait a folyó évi **December 25-ig** hozzám nyújtásuk bé.

Szamosújvárt, 1871. December 2-kán.

Dobokamegye főispánja **B. BÁNFFI DÁNIEL**.

Egyidejűleg azzal, midőn az ez idei 1-ső tanfolyamon tanúsított szíves pártfogásért hálás köszönetemet nyilvánítom, szabad legyen közzé tennem, hogy a **2-dik tanfolyamot folyó hó 12-én nyitandom meg**, s hogy e tanfolyamra az elismert debreczeni táncmester Hollender József fivérének a tanításbani szíves közreműködését szerencsés voltam megnyerhetni.

(409)

(2-2)

Valamint egyeseknek úgy egész társaságoknak is a tanfolyamon keresztüli tanítását a legnagyobb készséggel elvállalandom.

A feltételek feletti értékesítések végett **bel-középfutatóban 531 sz. a. dr. Szócs házánál** tartott szállásomon naponta d. e. 10—12 óráig, d. n. 2—4-ig a t. kőzség rendelkezésére állok.

A t. közönségnek irányomban tanúsított eddigi szíves pártfogásába ajánlva magam kitűnő tisztelettel

Kolozsvárt, december 4-én 1871.

HOLLENDER LÁSZLÓ, táncmester.

(76)

(41-*)

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt
5.200,059 forint 54 kr. biztosítéki alappal
biztosításokat fogad el:

- I. **Tűzkárok** ellen.
II. **Szállítmányi áruk** — uton elkárosodása ellen.
III. **Jég-károk** ellen — mindennemű terményekre.
IV. **Végre** minden módozatokban,

az ember életére;

nevezetesen biztosít:

- a) halálesetben fizetendő tőkéket;
b) a biztosítónak még életében fizetendő tőkéket;
c) gyermekek számára nevelési, kiházasítási vagy férjhezmeneteli tőkéket;
d) nyugdíj vagy életjáradéki összegeket;
e) temetkezési költségeket;
f) közvetíti az általa alakított **tulélési csoportokat**.

Életbiztosítási példák.

I. Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves korában kezdődőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

II. Kiházasítási 1000 forint tőkéért, mely a gyermeknek 20 ik évében fizetetik ki, évenkénti díjban esik, ha a kedvezményezett gyermek a belépéskor

2 — 4 — 6 — 8 éves

34 frt 20 kr. 42 frt — kr. 51 frt 20 kr. 64 frt — kr.

III. Ha egy jelenleg 25 éves egyén 60 éves korától kezdődőleg évenkénti 1000 frt. járadékot kíván magának biztosítani, fizet évenként 81 frtót o. ért.

IV. Hogy egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyikük elhalásakor a a tul élő részére 2000 forint legyen biztosítva, fizetni kell díjban: 62 forint 60 krt. évenként. Mindezen műveleteknél a biztosító még az évi **nyeremény felében is részesülnek**.

V. Hogy egy 38 éves egyén halála esetére 100 forint temetkezési költséget biztosítson, fizet évenként, 1/2 évenként, 1/3 évenként, havonként

3 frt 15 kr. 1 frt 63 kr. 82 krajczárt. 28 krjert.

Egyéb módozatokra nézt s különben is mindenekben bővebb felvilágosítással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és helyben

A **VICTORIA** biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

(Főter 278 sz. 1-ső emelet hátul.)

MOLL A. SEIDLITZ-PORA.

Központi szállítási rakhely a „Golyához” címzett gyógy-szertár Bécsben.

Öväs: Tapasztalván, hogy az enyémnek szóról szóra után-nyomott, sőt a közönség ámitása végett hamisított név-aláírással ellátott használati utasítványokkal árlatnak Seidlitz-porok, s évégett a kiálalak hasonlatosságánál fogva saját gyártmányommal könnyen felcserélthetnek, ezen hamisítványok vásárlásától azon megjegyzéssel óvok mindenkit, miszerint: „**az általam készített Seidlitz-por minden katulyája hasonló készítményektől megkülönböztetésül saját véd-jeggem és aláírással van ellátva.**”

Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 1 frt. Használati utasítás minden nyelven.

E porok rendkívüli s a legértékesebb esetekben bebizonyított gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi szerek között tagadhatatlannal az első helyet foglalják el; mint azt sok ezer a császári birodalom minden részeiből kezeinkhez küldött hálá-iratok a legreálisabban tanúsítják, hogy e porok rögzített szorulásoknál, emésztetlenség, gyomorhórnál, továbbá göröcsök, vése és ideges bajokban, szívdobogásnál, idegesség okozta fájás, vértelenség, csúszos fogfájdalomnál, végül hysteriánál, bűkórán és huzamos hányásra hajlamlánál a legjobb sikerrel alkalmaztatnak, s a legártóbb gyógyhatást eredményezték.

Valódi minőségben kapható:

Kolozsvárt: Binder K., Wolff J., dr. Hintz György és Engel J. gyógytárarai-ban és **Karvázy József** kereskedésében. (133) (36—38)

Dézsén: Krémer Samu.
Déván: Lengyel Gergely, gyógyszer.
Beszterezén: Szongott György.
Brassóban: Jekelius Nándor, gy. Schneider F., Eremias Döme.
Maros-Vásárhelyt: Bucher M.
N.-Szebenben: Müller K. gyógyszer, Sill Mihály.
Kóhalmón: Nagelschmied özv.

Krassóban: Bártok Sándor.
M.-Ujvárt: Ujváry Sándor gyógyszer.
N.-Váradon: Janky Antal, Kiss Samu.
Szegvárt: Teutsch J. B.
Szászsebes: Binder F., gyógyszer.
Szászváros: Spech Gusztáv, gyógyszer.
Szerdahelyt: Schimert F., gyógyszer.
Zilahon: Harmath S. F.

A fennebbi cézegeknél létezik még ezen kívül:

A norvégiai Bergen városból való legtisztább és leghatályosabb

valódi Dorsch-halmájzsir-olaj.

Ára egy üvegnek 1 frt.

Minn üveg, más halmájzsir-olaj-fajtól leendő megkülönböztetés végett védjeggyel van ellátva. A vs di Dorsch-halmájzsir-olaj mell és tüdő-bajoknál, scrophlus és rachitis betegségekben legjobb gyógyhatás al van; meggyógyítja a legelidültebb köszvény- és csúzbajokot, valamint az időszaki bőrküteget.

Ezen legtisztább és leghatályosabb halmájzsir-olaj faj a Dorsch-halaknak leggondosabb egybegyűjtése és válogatása által nyertetik, és általában semmi vegytani kezelés alá nem vonatik, hanem a bepecsételt eredeti üvegekben lévő folyadék épen és ugyanazon állapotban van, mint az közvetlenül a természet által nyújtott.

MOLL A., gyógyszerész és vegyész Bécsben.

Meghívás az innsbrucki (ugynevezett tirol) sorsjegyek vételére,

melyek — mint alább látható — jobbak a készpénznél, s melyekből az első és a legközelebbi húzás már 3-ik jan. 1872. történik meg.

Alóírt váltóház tisztelettel jelenti a n. é. közönségnek és ügybarátainak, hogy az Innsbruck város által tett kölcsönt 1 millió forint erejéig átvette, s ezért kéri az erre vonatkozó megrendeléseket és bizományokat egyenesen hozzá juttatni.

Rövid vázlata azon előnynek, mit e kölcsön nyújt:

1. Ezen kölcsön kerek 1 millió forintot tesz ki, és 40 év alatt 2.553.910 frttal fizetetik vissza.
2. Ez öszve kötelezvény-részlet-sorsjegyekre osztatik, melynek mindenike legalább 30 frttal huzatik ki, és
3. Van ezenkívül 4 húzás évenként: 30.000; 12.000; 10.000; 10.000 stb. főnyereményvel, továbbá
4. Elkeltintve, hogy Innsbruck város a húzás-kötelezettséget magára vállalta, — mi elég garancia — azon biztosítékot is adja, hogy a város minden ingó és ingatlan vagyonával törvényesen felvett több mint 500.000 forint értékbe, minden ehez tartozó jövedelemmel jót áll, s ezért bármelyik sorsjeggyel egy színvonalon áll.

Hogy alóírt váltóház a t. közönséget meggyőzze, mennyire biztosságnak vannak a papírok még értékül felül is, mint alaptőke: elhatározta, hogy ezen sorsjegyekből egy részt megtart, s kötelezi magát annak, ki tőle

1872. jan. 1-ig e nemű sorsjegyet egyenkint 30 frtjával vásárolt

(ha t. i. addig a félretett sorsjegyek tartanak) egy évig, azaz január 1-ig 1873, s jegyeket teljes vett értékükben bár mi fizetésbe elfogadják, mi által a vásárló semmit se kockáztat, s így ingyen játszik 4 húzáson át 30.000; 12.000; 10.000; 10.000 stb. forintra.

Elad továbbá alóírt váltóház ugyanily sorsjegyeket, de kötelezettség nélkül a visszavételre a napi arfolyam szerint, most 26 frttal darabját. Ugyanezeket a napi arfolyam szerint találhatni minden bécsi és vidéki váltóházban is. Hogy azonban lehetővé tegye alóírt váltóház mindenkinél a sorsjegyek vásárlhatóságát: meg egy bizonyos számú részletet tett köze, melyet 30 havi törlesztésre bocsát ki, úgy, hogy 1 frt és a tör. bélyeg havifizetés mellett játszhatni minden húzásra; ezeknél is kötelezi magát, hogy az utolsó részlet beizetése után 8 napig ezen sorsjegyeket teljes értékükben visszaváltja.

A midőn alóírt váltóház a n. é. közönséget ezen sorsjegyek nagy előnyére figyelmeztet, azoknak vásárlására tisztelettel meghívja: azt hiszi, hogy alig találkoznék valaki, ki részt ne óhaj-tana venni e játékban, s egyet vagy többet ne rendelne meg e jegyekből; s ezért meg egyszer figyelembe téri venni, hogy mitán e sorsjegyek annyit előnyt nyújtanak, s azon szám, mely e sorsjegyekből visszaváltható lesz, hamar elfogyhat: igen celszerű lesz a megrendeléseket minél előbb megtenni, mert mint fennebb említve is volt, ezen sorsjegyeket készpénz gyanánt fogadják el a váltóház egy évig, mind a mellett, hogy játszhatni is vele.

Bécses megrendeléseknél 30 kr. kölön melléklendő a húzás-lajstrom 1872-re, mely bérmentve küldetik meg az illetőnek; mely megrendeléseket elfogad a

Wechselstube der k. k. priv. Wiener Handelsbank vormals Joh. C. Sothen in Wien Graben Nro. 13.

Nyomatott az ev. ref főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj